

บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระราชวิสุทธินุญ
(ฤทธิรงค์ ญาณวโร) วัดป่าดาราภิรมย์ อำเภอแม่อำเภอ จังหวัดเชียงใหม่
The Role in Buddhist Propagation of Phrarajavisuddhiñña
(Riddhirong Ñānavaro) Wat Pa Darabhirom, Mae Rim District,
Chiang Mai Province

พระมหาวรพงษ์ วรวิโส

อุเทน ลาพิงค์

Phramaha Worapong Warawongso

Phrakhrusamu Thanachot Ciradhammo, Uten Laping

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

Mahamakut Buddhist University, Lanna Campus

สมหวัง แก้วสุฟอง

Somwang Kaewsufong

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Chiangmai University

Corresponding Author E-mail: mahapui.dara@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระราชวิสุทธินุญ (ฤทธิรงค์ ญาณวโร) วัดป่าดาราภิรมย์ อำเภอแม่อำเภอ จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อศึกษาปัญหาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามบทบาทของพระราชวิสุทธินุญ วัดป่าดาราภิรมย์ อำเภอแม่อำเภอ จังหวัดเชียงใหม่ และ 3) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามบทบาทของพระราชวิสุทธินุญ วัดป่าดาราภิรมย์ อำเภอแม่อำเภอ จังหวัดเชียงใหม่ การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ พระภิกษุสามเณรและผู้ปฏิบัติธรรมในวัดป่าดาราภิรมย์ 14 คน

ผลการวิจัยพบว่า บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระราชวิสุทธินุญ ได้แก่ 1) ด้านการศึกษา มีการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกนักธรรม บาลี สามัญ และธรรม

ศึกษา 2) ด้านการปฏิบัติธรรมและอบรมคุณธรรม มีการสอนการปฏิบัติธรรมเบื้องต้น 3) ด้านการพัฒนาชุมชน เป็นประธานมูลนิธิศึกษาพัฒนาชนบท ปัญหาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามบทบาทของพระราชนิเทศญาณ ได้แก่ 1) ด้านการศึกษา บุคลากรมีจำนวนน้อย ขาดงบประมาณ 2) ด้านการปฏิบัติธรรมและอบรมคุณธรรม ขาดบุคลากร สถานที่พักไม่เพียงพอ 3) ด้านการพัฒนาชุมชน ขาดบุคลากรผู้มีความรู้ในการอบรมวิชาชีพ วิเคราะห์ปัญหาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระราชนิเทศญาณ (ถุธิรงค์ ญาณวโร) ได้แก่ 1) ด้านการศึกษา ต้องสร้างบุคลากรขึ้น ระดมทุนจากส่วนภาครัฐและภาคเอกชน 2) ด้านการปฏิบัติธรรมและอบรมคุณธรรม ต้องมีโครงการอบรมพระวิทยากร สร้างที่พักเพิ่ม 3) ด้านการพัฒนาชุมชน ต้องสร้างบุคลากรผู้ทรงคุณวุฒิ

คำสำคัญ: บทบาท; การเผยแผ่พระพุทธศาสนา; พระราชนิเทศญาณ

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the roles in Buddhist propagation of Phrarachwisuttthiya (Riddhirong Nānavaro), Wat Padaraphirom, Mae Rim District, Chiang Mai Province, 2) to study the problems in Buddhist propagation according to the roles of Phrarachwisuttthiya, Wat Padaraphirom, Mae Rim District, Chiang Mai Province, and 3) to analyze problems in Buddhist propagation according to the roles of Phrarachwisuttthiya, Wat Padaraphirom, Mae Rim District, Chiang Mai Province.

The results of research were found that: The roles of Buddhist propagation of Phrarachwisuttthiya were as follows; 1) Regarding education, there was learning and teaching of Buddhist Scriptures in Dhamma department, Pali department, general department and Dhamma education. 2) Regarding Dhamma practice and moral training, there was teaching of primary Dhamma practice by mainly determining the breath, and 3) Regarding community development, Phrarachwisuttthiyān was the president of the Rural Development and Study Foundation of Wat Padaraphirom. Problems in Buddhist propagation according to the roles of Phrarachwisuttthiya were

as follows; 1) Regarding education, There were a small number of personnel which were not enough for the number of students, 2) Regarding Dhamma practice and moral training, there were a lack of personnel with knowledge and competence, and 3) Regarding community development, there was a lack of personnel with knowledge and competency in vocational training. Analysis of problems in Buddhist propagation of Phrarachwisutthiya was found as follows; 1) Regarding education, there was a need to create and promote personnel and to raise fund from the government and private sectors, 2) Regarding Dhamma practice and morality training, extended period of Dhamma practice and construction of more accommodations and bathrooms, and 3) Regarding Community development, there was a need to create qualified personnel.

Keywords: role; Buddhist propagation; Phrarachwisutthiyan

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นสถาบันหลักของชาติไทย พระมหากษัตริย์ในฐานะองค์พระประมุขของชาติทรงเป็นพุทธมามกะและทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภกสถาบันพระพุทธศาสนาตลอดมาทุกยุคทุกสมัย ทำให้พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทยมาจนถึงปัจจุบัน วัดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสถาบันพระพุทธศาสนา “วัดเปรียบเสมือนร่างกายของศาสนาซึ่งต้องบำรุงรักษาถ้าไม่มีวัดก็ไม่มีที่ตั้งศาสนาก็เป็นอยู่ยาก” เป็นสถานที่อยู่อาศัย ศึกษา ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยและประกอบศาสนกิจของพระสงฆ์ ตลอดจนเป็นที่บำเพ็ญกุศลต่างๆ ของพุทธบริษัทโดยทั่วไป และเป็นแหล่งศึกษาศิลปวิทยาการต่างๆ ในชุมชน (กรมการศาสนา, 2540: 1) แม้ว่าสภาพสังคมไทยปัจจุบันจะได้รับผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วทางด้านเศรษฐกิจและสังคม การพัฒนาประเทศมุ่งเน้นการพัฒนาความเจริญทางเศรษฐกิจทำให้สังคมไทยเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมเมือง ความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยกันของชุมชน เปลี่ยนเป็นต่างคนต่างอยู่ เป็นสังคมบริโภคนิยม ความเสื่อมถอยทางศีลธรรม จริยธรรมของประชาชนมีมากขึ้น ขาดศรัทธาในศาสนาวิถีชีวิตของคนไทยเริ่มห่างไกลจากวัดมากขึ้นทุกทีก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมามากมายแต่

ถึงอย่างไรก็ตามการนำเอาหลักธรรมทางพุทธศาสนามาใช้ในการดำเนินชีวิตก็ช่วยให้การปรับตัวในสถานการณ์ของการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เป็นไปด้วยดีเนื่องจากหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาสอนเรื่องกายกับใจ ประเทศไทยเป็นดินแดนแห่งพระพุทธศาสนากล่าวได้ว่าเป็นผู้นำในด้านพระพุทธศาสนาของโลก ทั้งนี้เพราะพระพุทธศาสนาเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนไทยเกือบทุกด้านไม่ว่าจะอยู่ ณ ที่ใด สังคมไทยจะต้องมีวัดมีพระสงฆ์ควบคู่ไปกับการดำเนินชีวิตเสมอ วัดจึงเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยเสมอมา และยังคงให้เกิดวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามสืบทอดมาถึงปัจจุบัน

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาจึงเป็นหน้าที่หลักของพระภิกษุสงฆ์ โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางของการเผยแผ่ สำหรับในอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ วัดป่าตาราภิรมย์นับว่าเป็นศูนย์กลางของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในที่นั้น นับแต่อดีต เริ่มต้นจากหลวงปู่มน ฤทธิโต ได้ออกจาริกธุดงค์มายังอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ชาวบ้านเห็นแล้วได้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาสรางเสนาสนะต่างๆถวาย ตั้งแต่พ.ศ. 2473 จนกระทั่งถึงปัจจุบัน มีพระเดชพระคุณพระราชวิสุทธินาถ (ฤทธิ์รงค์ ญาณวโร) เป็นเจ้าอาวาส ซึ่งท่านได้ส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรภายในวัดได้รับการศึกษาในวิชาการทางพระพุทธศาสนา โดยการจัดตั้งเป็นสำนักศาสนศึกษา แผนกธรรม และบาลีขึ้น โดยแผนกธรรม มีการเปิดสอนตั้งแต่ชั้นนักธรรมชั้นตรี ถึงชั้นนักธรรมชั้นเอก และแผนกบาลี มีการเปิดสอนตั้งแต่ชั้นประโยคเปรียญธรรม 1 - 2 ถึงชั้นเปรียญธรรม 5 ประโยค ได้มีการส่งเสริมให้ได้รับการศึกษาแผนกสามัญ และแผนกอุดมศึกษา ในสถานศึกษาภายนอกวัดด้วยแก่พระภิกษุสามเณร และได้เปิดการสอนธรรมศึกษาชั้นตรี ถึงธรรมศึกษาชั้นเอก แก่เยาวชนและประชาชนโดยทั่วไปในสถานศึกษาต่างๆ ส่วนในการเผยแผ่ศาสนาธรรม ท่านจัดให้มีการแสดงพระธรรมเทศนาและปาฐกถาธรรม ตามสถานที่ต่างๆ มีครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีการชักชวนประชาชนสาธุชนทั้งหลายให้ประพฤติปฏิบัติธรรม ถือนิสสัย 5 ศีล 8 ศีลอุโบสถ ในวันพระ และวันสำคัญทางศาสนา และของชาติ มีการพิมพ์หนังสือธรรมะแจกเป็นธรรมทาน (ประวัติวัดป่าตาราภิรมย์, 2558: ออนไลน์) และมีศูนย์อบรมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่โรงเรียน สถาบันอุดมศึกษา องค์กรเอกชน บริษัทร้านค้า และหน่วยงานราชการต่างๆ รวมทั้งเป็นศูนย์กลางการพัฒนาชุมชน ในท้องถิ่นเช่น มีการจัดตั้งมูลนิธิศึกษาพัฒนาชนบท หน่วยเกษตรพัฒนา สหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด หน่วยเมตตาณาริและสถาบันพัฒนาเยาวชนสตรี โดยเป็นการสร้างความรู้ สร้างงาน สร้างอาชีพให้แก่ชุมชนและสังคม

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการจะศึกษาบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระราชวิสุทธิญาณ (ฤทธิรงค์ ญาณวโร) วัดป่าดาราภิรมย์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อจะใช้เป็นแนวทางในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ในบทบาทตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ในตำแหน่งเจ้าอาวาส และจะได้นำไปประพฤติปฏิบัติ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระศาสนาสืบ ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระราชวิสุทธิญาณ (ฤทธิรงค์ ญาณวโร) วัดป่าดาราภิรมย์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัญหาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามบทบาทของพระราชวิสุทธิญาณ (ฤทธิรงค์ ญาณวโร) วัดป่าดาราภิรมย์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามบทบาทของพระราชวิสุทธิญาณ (ฤทธิรงค์ ญาณวโร) วัดป่าดาราภิรมย์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เกี่ยวกับบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระราชวิสุทธิญาณ (ฤทธิรงค์ ญาณวโร) วัดป่าดาราภิรมย์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ โดยการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary research) และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดป่าดาราภิรมย์ พระภิกษุและสามเณรวัดป่าดาราภิรมย์ ผู้ปฏิบัติธรรมในวัดป่าดาราภิรมย์ โดยเลือกแบบเจาะจง ซึ่งมีรายละเอียดของการวิจัยดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ทำการเก็บข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดป่าดาราภิรมย์ จำนวน 3 รูป พระภิกษุวัดป่าดาราภิรมย์ จำนวน 3 รูป สามเณรวัดป่าดาราภิรมย์ จำนวน 1 รูป ผู้ปฏิบัติธรรมในวัดป่าดาราภิรมย์ จำนวน 7 คน คือ แม่ชีจำนวน 2 คน อุบาสก จำนวน 2 คน และอุบาสิกา จำนวน 3 คน โดยเลือกเฉพาะเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเพื่อที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้าง

เครื่องมือแบบสัมภาษณ์

2) ร่างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์เพื่อให้ครอบคลุมและสามารถตอบวัตถุประสงค์ได้ แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหาและวัตถุประสงค์ในการวิจัย

3) นำร่างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ ที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและเสนอแนะไปแก้ไขให้ถูกต้องตามเนื้อหาและวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้ แล้วนำเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ตามที่คุณผู้เชี่ยวชาญแนะนำและแก้ไขแล้วในการใช้สำนวนภาษา ตลอดจนพิจารณาถึงความเหมาะสมทั่วไปของเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ โดยให้ครอบคลุมถึงรายละเอียดของเนื้อหา เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง

4) นำไปใช้เก็บข้อมูลจริง โดยผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลตามกลุ่มเป้าหมาย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

1) การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการเก็บข้อมูลโดยจากกลุ่มเป้าหมายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการสอนของนักศึกษาที่กำลังฝึกการสอนและปฏิบัติงานโดยใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการศึกษาเอกสาร งานวิจัย รายงานการวิจัยหนังสือวิชาการ บทความวิชาการ ระเบียบ ตำรา สิ่งพิมพ์ต่างๆ รวมทั้งการค้นคว้าจากฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์อิเล็กทรอนิกส์

4. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดป่าตาราภิรมย์ พระภิกษุและสามเณรวัดป่าตาราภิรมย์ ผู้ปฏิบัติธรรมในวัดป่าตาราภิรมย์ เช่น แม่ชี อุบาสก และอุบาสิกา แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา โดยเชื่อมโยงให้เห็นความสัมพันธ์ในแง่ต่างๆ ตามความเป็นจริง ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ออกมาในรูปแบบเชิงพรรณนา และได้จัดหมวดหมู่ในประเด็นตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ตั้งไว้

ผลการวิจัย

1. บทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระราชวิสุทธิญาณ (ฤทธิรงค์ ญาณวโร)

1) ด้านการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า พระราชวิสุทธิญาณจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกนักธรรมชั้นตรี-โท-เอก แผนกธรรมศึกษาชั้นตรี-โท-เอก แผนกบาลี

ชั้นประโยค 1-2 ถึงชั้นประโยค 4 ส่งเสริมการศึกษาภาษาอังกฤษ ภายในวัดป่าดาราภิรมย์ แก่พระภิกษุสามเณร โดยพระอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิของวัดป่าดาราภิรมย์ แก่นักเรียนในโรงเรียน ชีระวัฒน์บำเพ็ญและสถาบันเยาวสตรี (บ้านดอน) โดยส่งครูพระสอนศีลธรรมไปส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย แก่สามเณรผู้ไปเรียนหนังสือที่โรงเรียนวัดแม่มิม โดยสนับสนุนค่าการศึกษาและค่าเดินทาง แก่สามเณรผู้ไปเรียนการศึกษานอกโรงเรียนชั้นประถมศึกษา ที่วัดสว่างบรรเทิง และการศึกษา นอกโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน อำเภอเมือง ลำพูน โดยสนับสนุนค่าการศึกษาและค่าเดินทาง จัดการศึกษานอกโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และหลักสูตรวิชาชีพพิเศษ แก่นักเรียนในสถาบันเยาวสตรี (บ้านดอน) โดยอาจารย์พระและฆราวาสผู้ทรงคุณวุฒิ

2) ด้านการปฏิบัติธรรมและอบรมคุณธรรม ผลการศึกษาพบว่า พระราชวิสุทธิญาณเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมต่างๆ ของคณะพระภิกษุสามเณรวัดป่าดาราภิรมย์ เช่น สวดมนต์ทำวัตรเช้า นำบิณฑบาต ทำความสะอาดวัด ทำวัตรเย็น เป็นต้น เป็นประจำ จัดให้มีการปฏิบัติธรรม ตลอดทั้งปี แก่ผู้มาปฏิบัติธรรม ทั้งหญิง ทั้งชาย มาเดี่ยว หรือมาเป็นคณะ โดยมีพระอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิมาสอนกรรมฐาน ให้มีการสอนทำสมาธิด้วยอานาปานสติ ใช้พุทโธเป็นคำบริกรรม จัดให้มีการเทศน์อบรมกรรมฐาน ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และทุกวันพระในช่วงเช้าพรรษาอยู่เป็นประจำ ได้ไปเทศน์แสดงธรรมตามสถานที่ต่างๆ งานพิธีต่างๆ ตามที่ทายกทายิกาพุทธบริษัทอาราธนาขึ้นมณเฑียรอยู่เสมอ เป็นประธานสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดเชียงใหม่ (ธ) วัดป่าดาราภิรมย์ ส่งเสริมให้มีการปฏิบัติตามแนวทางพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง จัดให้มีศูนย์อบรมคุณธรรมจริยธรรมประจำวัดป่าดาราภิรมย์ เพื่อให้มีค่ายอบรมคุณธรรม สำหรับนักเรียน นักศึกษา และพนักงานประชาชนต่างๆ ที่เข้ามาอบรมคุณธรรมจริยธรรม โดยคณะพระวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ ส่งเสริมให้สถาบันพลังจิตตานุภาพ ของพระธรรมมงคลญาณ (วิริยงค์ สิริธโร) ใช้สถานที่บริเวณหอพระกรรมฐาน เป็นที่สอนและเผยแผ่พระพุทธศาสนา

3) ด้านการพัฒนาชุมชน ผลการศึกษาพบว่า พระราชวิสุทธิญาณเป็นประธานมูลนิธิศึกษาพัฒนาชนบท วัดป่าดาราภิรมย์ ท่านเป็นผู้วางแผนและกำหนดนโยบายในการบริหารงานต่างๆ ของมูลนิธิ บริหารงานหน่วยเกษตรพัฒนา มีการอบรมโครงการเกษตรอินทรีย์ ส่งเสริมทางด้านการเกษตรของสมาชิก ทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น มีโครงการธนาคารวัว - ควาย โดยรับบริจาควัวควาย จากบุคคลทั่วไป แล้วนำไปให้เกษตรกร

เลี้ยงใช้งาน โดยมีสัญญาคุ้มครองไว้ควายอยู่ บริหารงานหน่วยเมตตานารี มีการฝึกอบรมชาวบ้านโดยเฉพาะสตรีที่เป็นแม่บ้านซึ่งไม่มีรายได้ ให้รู้การทำหัตถกรรมมีผ้าไตรจีวร ของที่ระลึกต่างๆ ซึ่งเป็นผลงานของสมาชิกในศูนย์หัตถกรรม บริหารงานสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน ดาราภิรมย์ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการออมทรัพย์ของสมาชิก ใช้สำหรับเป็นแหล่งเงินทุน และแบ่งปันรายได้ที่เกิดขึ้นจากการจำหน่ายสินค้าของสมาชิก ตามจำนวนหุ้นที่ถือไว้ บริหารงานสถาบันพัฒนาเยาวชนสตรี ซึ่งเป็นการศึกษาทางเลือกสำหรับนักเรียนหญิงที่มีฐานะยากจน โดยมีการเรียนการสอนและการฝึกอบรมพัฒนาวิชาชีพควบคู่ไปด้วย ทำให้เด็กนักเรียนที่เข้าศึกษามีความรู้และวิชาชีพนำไปเลี้ยงตัวเอง และครอบครัวได้ เป็นประธานและที่ปรึกษาของหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ในชุมชน

2. ปัญหาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามบทบาทของพระราชวิสุทธิญาณในวัดป่าดาราภิรมย์

1) ด้านการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า วัดขาดบุคลากรผู้ทรงคุณวุฒิ ไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน แนวทางแก้ไขต้องสร้างและส่งเสริมบุคลากรใหม่ๆ และพัฒนาบุคลากรเก่าขึ้นให้มีคุณภาพ ปัญหาการเดินทางไปเรียนหนังสือของนักเรียนภายนอกวัด ไม่ค่อยสะดวก เนื่องจากไม่มีพาหนะประจำ แนวทางแก้ไขเมื่อรถประจำของวัดไม่เพียงพอ ไม่มีคนขับ ก็ควรให้ปัจจัยค่าเดินทางแก่นักเรียนนักศึกษาแทน ปัญหาเรื่องสถานที่สอนไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน ห้องเรียนคับแคบไป แนวทางแก้ไขต้องจัดการเรียนการสอนให้ลงตัวไม่ทับกัน หรือต้องหาห้องเรียนเพิ่มขึ้น และการใช้ห้องเรียน ปัญหาเรื่องงบประมาณอุดหนุนการศึกษา บางครั้งไม่เพียงพอต่อการใช้จ่าย แนวทางแก้ไขควรระดมทุนจากส่วนอื่น ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงประชาชน ปัญหาเรื่องสื่อการสอนและอุปกรณ์การเรียนการสอนไม่เพียงพอต่อความต้องการ แนวทางแก้ไขควรระดมทุนจากส่วนอื่น

2) ด้านการปฏิบัติธรรมและอบรมคุณธรรม พบว่า ปัญหาบุคลากรผู้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติธรรมหายาก มีน้อย แนวทางแก้ไขต้องมีการอบรมบุคลากรผู้สอนกรรมฐานให้เพิ่มมากขึ้น หรือพัฒนาบุคลากรผู้สอนเดิมให้มีความรู้แตกฉานให้มากขึ้น ปัญหาพระวิทยากรผู้อบรมคุณธรรมจริยธรรมหายาก มีน้อย แนวทางแก้ไขต้องมีโครงการอบรมพระวิทยากรแกนนำขึ้น เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ให้พระวิทยากรผู้ใหม่ ปัญหาระยะเวลาการปฏิบัติธรรมสั้น จึงทำให้ได้รับผลไม่มาก แนวทางแก้ไขควรเพิ่มระยะเวลาในการปฏิบัติธรรม ปัญหาสถานที่พักและห้องน้ำของผู้มาปฏิบัติธรรมไม่เพียงพอ มีสภาพแออัด แนวทางแก้ไขต้องหาสถานที่พักและสร้างห้องน้ำเพิ่ม ในช่วงวันสำคัญ รวมทั้งจัดหาอุปกรณ์

เครื่องนอนให้เพียงพอต่อความต้องการ ปัญหาขาดการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการปฏิบัติธรรมและการอบรมคุณธรรมของวัดให้บุคคลภายนอก หรือชุมชนทราบ แนวทางแก้ไขต้องเพิ่มช่องทางในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมภายในวัดผ่านสื่อโซเชียลให้มากขึ้น

3) ด้านการพัฒนาชุมชน ผลการศึกษาพบว่า วัดขาดบุคลากรผู้มีความรู้ความสามารถในการอบรมวิชาชีพแก่สมาชิกมูลนิธิต่างๆ แนวทางแก้ไขต้องสร้างบุคลากรผู้มีความรู้ให้เพิ่มขึ้น พัฒนาบุคลากรเก่าให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น ขาดการประชาสัมพันธ์งานและกิจกรรมของมูลนิธิศึกษาพัฒนาชนบท ทำให้คนในชุมชนที่สนใจ ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมหรืองานนั้นๆ แนวทางแก้ไขต้องมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมและงานต่างๆ ของ มูลนิธิศึกษาพัฒนาชนบทผ่านช่องทางต่างๆ มีโซเชียลมีเดียเป็นต้น การติดตามผลการดำเนินงานของสมาชิกในมูลนิธิศึกษาพัฒนาชนบทเป็นไปค่อนข้างยาก แนวทางแก้ไขต้องมีหน่วยติดตามและประเมินผลมากขึ้น เพื่อจะสามารถช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาต่างๆ ในการดำเนินงานได้อย่างทันทั่วทั้งงบประมาณค่าใช้จ่ายในการพัฒนาชุมชนไม่เพียงพอ เพราะเป็นพัฒนาองค์กรที่ใหญ่ และมีคนเป็นจำนวนมาก แนวทางแก้ไขต้องมีการระดมทุนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนถึงพ่อค้าประชาชนให้ร่วมตระหนักถึงการพัฒนาชุมชน ร่วมกันบริจาคเงินเพื่อใช้ในกิจกรรมพัฒนาชุมชน สมาชิกในมูลนิธิศึกษาพัฒนาชนบทยังขาดความเข้าใจในการทำงานของมูลนิธิว่า มูลนิธิสามารถช่วยเหลือหรือแนะนำการประกอบวิชาชีพอะไรได้บ้าง ทำให้การดำเนินงานไม่ได้ผลเต็มที่ แนวทางแก้ไขต้องให้เจ้าหน้าที่มูลนิธิไปแนะนำเผยแผ่องค์กรของตนว่า ทำงานอะไร ผ่านช่องทางประชาสัมพันธ์ต่างๆ มี internet เป็นต้นได้ วัดมีการประชาสัมพันธ์กับคนในชุมชนยังไม่ดีพอ ทำให้งานหรือกิจกรรมภายในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนดำเนินไปได้ยาก ประชาชนไม่ค่อยมีส่วนร่วม แนวทางแก้ไขต้องเชิญเจ้าหน้าที่ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ที่เกี่ยวข้องมาร่วมกันประชุมงาน หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน

3. วิเคราะห์ปัญหาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามบทบาทของพระราชวิสุทธิญาณ ในวัดป่าดาราภิรมย์

1) ด้านการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า พระราชวิสุทธิญาณทำให้วัดป่าดาราภิรมย์เป็นศูนย์กลางการศึกษาแผนกนักธรรมชั้นตรี-โท-เอก แผนกบาลีชั้นประโยค 1-2 ถึงประโยค 4 และแผนกธรรมศึกษาชั้นตรี-โท-เอก แก่พระภิกษุสามเณร นักเรียนนักศึกษา และประชาชนผู้สนใจ ทำให้ท่านเหล่านั้น เป็นผู้ทรงพระธรรมวินัยและเข้าใจศีลธรรมและจริยธรรมได้อย่างถูกต้อง ทำให้กุลบุตรที่ได้มาบรรพชาอุปสมบทในพระพุทธศาสนา ได้

ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย เป็นการสร้างสาสนาทายาทของพระพุทธศาสนา และเป็นการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา โดยการศึกษาเล่าเรียน แก่พุทธบริษัท 4 และประชาชนทั่วไปได้อย่างถูกต้อง ทำให้หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้ายังคงดำรงอยู่ได้

2) ด้านการปฏิบัติธรรมและอบรมคุณธรรม ผลการศึกษาพบว่า พระราชวิสุทธิญาณทำให้พระภิกษุสามเณรได้รับธรรมะภาคปฏิบัติ สามารถนำธรรมะนั้นไปใช้ในการปฏิบัติลด ละ เลิกกิเลสความชั่วภายในจิตใจได้ ตามสมควรแก่การปฏิบัติ ทำให้อุบาสกอุบาสิกา และญาติโยมผู้มาปฏิบัติธรรมได้รู้หลักธรรมะในการดำเนินชีวิต ทั้งเรื่องครอบครัว เรื่องหน้าที่การงาน เป็นต้น แล้วนำไปประพฤติใช้ตามแนวทางพระพุทธศาสนาได้ ทำให้นักเรียนนักศึกษา และผู้มาอบรมคุณธรรม ได้รับธรรมะในการดำเนินชีวิตต่างๆ มีเรื่องการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคม ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเสียสละ และความอดทน เป็นต้น แล้วนำไปปฏิบัติ ทำให้เขาเหล่านั้นได้รับประโยชน์สุข และคติธรรมเป็นเครื่องเตือนใจเมื่อพบกับปัญหาอุปสรรคได้ นับว่าเป็นวิปัสสนาธุระอย่างหนึ่ง ทำให้ผู้ปฏิบัตินั้นเกิดสติปัญญาในดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องตามแนวทางพระพุทธศาสนา ถือว่าเป็นการสืบทอดอายุของพระศาสนาอย่างหนึ่ง โดยการศึกษาปฏิบัติ

3) ด้านการพัฒนาชุมชน ผลการศึกษาพบว่า พระราชวิสุทธิญาณทำให้สมาชิกในชุมชนสามารถนำความรู้การประกอบวิชาชีพทางการเกษตรไปใช้ประกอบการทำงานได้ โดยหน่วยเกษตรพัฒนา จากโครงการหลายอย่างเช่น โครงการเกษตรอินทรีย์ โครงการเกษตรกรรมยั่งยืน เป็นต้น เป็นเพิ่มรายได้จากการทำเกษตรกรรม ทำให้สมาชิกในชุมชนโดยเฉพาะกลุ่มแม่บ้าน สามารถนำความรู้การประกอบวิชาชีพทางหัตถกรรม ไปใช้ประกอบการทำงานได้ เป็นเพิ่มรายได้จากการทำหัตถกรรม ทำให้สมาชิกในสหกรณ์เครดิตยูเนียนดาราภิรมย์ได้รับการส่งเสริมการออมทรัพย์ตามเจตนารมณ์ของมูลนิธิ ทำให้สมาชิกในมูลนิธิศึกษาพัฒนาชนบท ผู้อยู่ในโครงการธนาคารควาย-วัว ได้รับบริจาคควายวัวจากเจ้าภาพผู้บริจาค โดยต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขกฎเกณฑ์ของมูลนิธิ ทำให้นักเรียนในสถาบันพัฒนาเยาวชนสตรีได้รับการศึกษาของการศึกษานอกโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และการฝึกอบรมวิชาชีพต่างๆ มีงานหัตถกรรมเป็นต้น ทำให้วัดเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาชุมชน ทั้งทางด้านจิตใจ และด้านการทำงาน เป็นไปตามหลักที่ว่า “เศรษฐกิจจิตใจต้องแก้ไขพร้อมกัน” โดยเป็นไปตามแนวทางหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จึงทำให้ชุมชนมีความสุข

อภิปรายผล

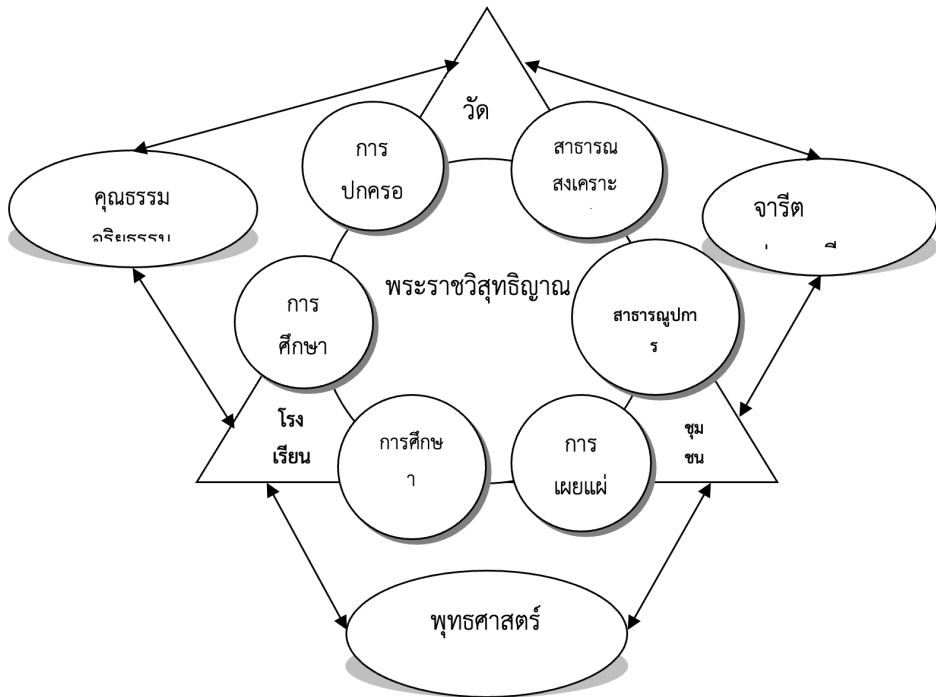
1. บทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระราชาวิสุทธิญาณ (ฤทธิรงค์ ญาณวโร) วัดป่าดาราภิรมย์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ จากผลการวิจัยพบว่า ท่านเจ้าอาวาสวัดป่าดาราภิรมย์เป็นผู้นำของชุมชน ทางด้านการศึกษา โดยมีการจัดการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรม แก่พระภิกษุสามเณร นักเรียนและประชาชนผู้สนใจ ทางด้านการปฏิบัติธรรมและอบรมคุณธรรม โดยมีการสอนพระกรรมฐานมีสมณะและวิปัสสนาและการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม แก่พระภิกษุสามเณร อุบาสกอุบาสิกา นักเรียนนักศึกษาและบุคคลทั่วไป ทางด้านการพัฒนาชุมชน โดยอาศัยมูลนิธิศึกษาพัฒนาชนบท ศูนย์หัตถกรรมเมตตานารี และสถาบันเยาวชนสตรีเป็นต้น เป็นหน่วยงานที่ร่วมกันพัฒนาชุมชน แก่สมาชิกของมูลนิธิศึกษาพัฒนาชนบทและคนในชุมชนทั่วไป ทำให้วัดเป็นศูนย์กลางของงานด้านต่างๆ โดยมีท่านเป็นผู้บริหารเอง ทั้งยังมีบุคลากรทั้งฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์คอยสนองงานของท่าน ทำให้ท่านเป็นศูนย์กลางแห่งความเชื่อถ้อยและความร่วมมือในงานต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับที่ (พินิจ ลาภธนานนท์, 2529: 30) กล่าวถึงความสำคัญของพระสงฆ์ทางพระพุทธศาสนา สรุปได้ว่า พระสงฆ์เป็นองค์ประกอบหลักของสถาบันพระพุทธศาสนา เพราะเป็นผู้ทำให้เกิดความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง เป็นผู้ที่ทำให้พระพุทธศาสนายังคงดำรงสืบอยู่ในสังคมไทย จนเป็นสถาบันหนึ่งที่เป็นสถาบันหลักของสังคม เมื่อศึกษาวิเคราะห์ถึงองค์ประกอบของความเป็นสถาบันทางศาสนา องค์ประกอบที่มีความสำคัญยิ่งคือ วัดและพระสงฆ์ วัดและพระสงฆ์มีอิทธิพลและบทบาทต่อวิถีชีวิตของประชาชนมาก เพราะวัดและพระสงฆ์เป็นศูนย์รวมทางจิตใจศีลธรรมและพฤติกรรมต่างๆ

2. ปัญหาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามบทบาทของพระราชาวิสุทธิญาณ ในวัดป่าดาราภิรมย์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาหลายอย่าง โดยเฉพาะปัญหาทางการศึกษา ปัญหาทางการปฏิบัติธรรมและอบรมคุณธรรม และปัญหาการพัฒนาชุมชน ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากปัญหาหลายประการเช่น ขาดการศึกษาเทคนิคและวิธีการเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและลีลาการสอน ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดที่ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธิ์ ปยุตโต), 2547: ออนไลน์)ว่า ลีลาการสอน หรือ พุทธลีลาในการสอน หรือ เทคนาวิธี 4 (การสอนของพระพุทธเจ้าแต่ละครั้ง แม้ที่เป็นเพียงธรรมมีกถา หรือการสนทนาทั่วไป ซึ่งมีใช้คราวที่มีความมุ่งหมายเฉพาะพิเศษ ก็จะดำเนินไปอย่างสำเร็จผลดีโดยมีองค์ประกอบที่เป็นคุณลักษณะ 4 ประการ คือ 1) สันตัสสนา ชี้แจงให้เห็นชัด คือ จะสอนอะไร ก็ชี้แจงจำแนกแยกแยะอธิบายและแสดง

เหตุผลให้ชัดเจน จนผู้ฟังเข้าใจแจ่มแจ้ง เห็นจริงเห็นจัง ดังจงมือไปดูเห็นกับตา 2) สมาทปนา ขวนใจให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ คือ สิ่งใดควรปฏิบัติหรือหัดทำ ก็แนะนำหรือบรรยายให้ ชาบซึ่งในคุณค่า มองเห็นความสำคัญที่จะต้องฝึกฝนบำเพ็ญ จนใจยอมรับ อยากลงมือทำ หรือนำไปปฏิบัติ 3) สมุตเตชนา เราใจให้อาจหาญแกลัวกล้า คือ ปลุกเร้าใจให้กระตือรือร้น เกิดความอุตสาหะ มีกำลังใจแข็งขัน มั่นใจที่จะทำให้สำเร็จจงได้ สู้งาน ไม่หวั่นระย่อไม่กลัว เหนื่อย ไม่กลัวยาก 4) สัมปหังสนา ปลอบขโลมใจให้สดชื่นร่าเริง คือ บำรุงจิตให้ชุ่มชื่นเบิกบาน โดยใช้ให้เห็นผลดีหรือคุณประโยชน์ที่จะได้รับและทางที่จะก้าวหน้าบรรลุผลสำเร็จยิ่งขึ้นไป ทำให้ผู้ฟังมีความหวังและร่าเริงเบิกบานใจ

3. วิเคราะห์ปัญหาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามบทบาทของพระราชวิสุทธิญาณ ใน วัดป่าดาราภิรมย์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามบทบาทของพระราชวิสุทธิญาณ มีหลายประการ โดยเฉพาะด้านการศึกษา เป็นการสร้าง ศาสนทายาท คือ พระภิกษุสามเณร ให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถสามารถดำรงพระศาสนาสืบต่อไปได้ และเป็นการให้โอกาสทางการศึกษาแก่เยาวชนทั่วไปให้ได้มีความรู้ ด้านการอบรมคุณธรรมและจริยธรรม เป็นปฏิบัติตามพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า โดยเป็นปฏิบัติสัทธิธรรม นับว่าเป็นวิปัสสนาธุระอย่าง หนึ่ง เพื่อสั่งสอนอบรมพระภิกษุสามเณร รวมทั้งพุทธบริษัททั้งหลาย ให้ได้รับผลจากการปฏิบัติ และ ด้านการพัฒนาชุมชน เป็นช่วยเหลือคนในชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จากการนำธรรมะไปใช้ควบคู่ กับการประกอบอาชีพ และใช้ในการดำเนินชีวิตนั่นเอง ให้ได้รับความสุขทั้งกาย ทั้งความสุขใจ โดยมีพระราชวิสุทธิญาณเป็นผู้นำของพระภิกษุสามเณรและพุทธบริษัทในการบริหารงานของวัดป่าดาราภิรมย์ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับที่ (พระราชวรมณี (ประยูรค์ ปยุตโต), 2527: 274–275) ได้กล่าว ถึงบทบาทพระสงฆ์ ในหนังสือ “บทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์”ว่า การที่พระสงฆ์มีบทบาทอย่างนั้น คง อยู่ที่หลักการ อันมีอยู่ในคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้ว คือในฝ่ายตนเอง ก็มีหน้าที่ในการศึกษาปฏิบัติ คือ ศึกษาเพื่อให้ตนปฏิบัติได้ถูกต้อง และพร้อมทั้งสามารถแนะนำผู้อื่นได้ด้วย ในฝ่ายความสัมพันธ์กับสังคม ของคฤหัสถ์ ก็มีหน้าที่ให้การศึกษา การเผยแผ่ และการสงเคราะห์ พร้อมกับการปฏิบัติหน้าที่ทางสมณ เพศของตน รักษาเกียรติและความบริสุทธิ์ของสถาบันสงฆ์ไว้ด้วย

องค์ความรู้จากงานวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากงานวิจัย

แผนภาพแสดงให้เห็นว่า วัด โดยมี พระราชวิสุทธิญาณ เป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนงานคณะสงฆ์ 6 ด้าน ประกอบด้วย:

1. การปกครอง

1) การบริหารจัดการพระภิกษุสามเณรให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ตามพระธรรมวินัย

2) เชื่อมโยงกับคุณธรรมจริยธรรมในสังคม

2. การศาสนสงเคราะห์

1) สนับสนุนกิจกรรมช่วยเหลือประชาชน เช่น การสังคมสงเคราะห์ การส่งเสริมอาชีพ ฯลฯ

2) เชื่อมโยงกับ จารีตประเพณี และ ชุมชน

3. การศึกษา

1) สนับสนุนโรงเรียน การสอนธรรมศึกษา พุทธศาสนศึกษา

2) ส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรม ในเด็กและเยาวชน

4. การเผยแผ่

1) การสอนธรรม การบรรยาย การใช้สื่อออนไลน์

2) ส่งผลโดยตรงต่อ พุทธศาสนิกชน และชุมชน

5. การสาธารณูปการ

1) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในวัดและชุมชน เช่น ถนน น้ำ ไฟ ฯลฯ

2) สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

6. การศึกษาสงเคราะห์

1) ให้ทุนการศึกษาแก่เยาวชน สนับสนุนการเรียนรู้

2) เชื่อมโยงกับโรงเรียนและการศึกษาในระบบ

ผลจากการดำเนินงานทั้ง 6 ด้าน

1) ช่วยส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสังคม

2) สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่าง วัด-โรงเรียน-ชุมชน

3) ทำให้เกิด พลังศรัทธา และการรักษาพุทธศาสนาอย่างมั่นคง

4) เป็นต้นแบบการพัฒนา พระพุทธศาสนายุคใหม่ ที่ยึดหลักปรัชญาพุทธ

พร้อมสอดคล้องกับสังคมร่วมสมัย

สรุป

พระราชวิสุทธิญาณ (ฤทธิรงค์ ญาณวโร) มีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในพื้นที่ภาคเหนือ โดยเน้นการสอนธรรมะแบบเข้าใจง่าย และเข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม ท่านใช้แนวทางสมัยใหม่ควบคู่กับหลักพระธรรมวินัย เช่น การจัดอบรม การเทศนาออนไลน์ และการเผยแผ่ผ่านสื่อดิจิทัล ท่านยังพัฒนาการศึกษาในวัดและชุมชน ส่งเสริมการบวชเรียนของเยาวชน รวมถึงการอบรมศีลธรรมในโรงเรียนและหน่วยงานต่าง ๆ อีกทั้งยังมีบทบาทในการสงเคราะห์และพัฒนาสังคม เช่น การช่วยเหลือผู้ยากไร้ สร้างโรงงาน และกิจกรรมจิตอาสา ท่านได้รับการยอมรับทั้งในระดับท้องถิ่นและประเทศว่าเป็นแบบอย่างของพระนักเผยแผ่ที่มีความเมตตา ปัญญา และเป็นผู้นำพุทธศาสนาอย่างมั่นคง

นอกจากนี้ ท่านยังมีบทบาทในการสร้างเครือข่ายพระนักเผยแผ่ และร่วมมือกับองค์กรภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมพระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืน วัดป่าดาราภิรมย์จึงกลายเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ธรรมะและจริยธรรมในชุมชน การบริหารงานคณะสงฆ์ของท่านมีประสิทธิภาพและยึดหลักธรรมาภิบาล อีกทั้งยังเน้นการพัฒนาทั้งภายในจิตใจและภายนอกของพุทธศาสนิกชนอย่างครอบคลุม

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านการศึกษา วัดป่าดาราภิรมย์มีการสนับสนุนที่ดี แต่ยังขาดบุคลากรและเงินงบประมาณ ฉะนั้น ควรเร่งพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ และระดมเงินงบประมาณที่ใช้ในการพัฒนาการศึกษา
2. ด้านการปฏิบัติธรรมและอบรมคุณธรรม วัดขาดบุคลากร และสถานที่ปฏิบัติธรรมไม่เพียงพอ ฉะนั้น ควรเร่งสร้างบุคลากรใหม่ขึ้น และพัฒนาบุคลากรเก่าให้มีความรู้ความสามารถให้มากขึ้น ควรจัดบริเวณปฏิบัติธรรม หรือสร้างสถานที่สำหรับใช้ปฏิบัติโดยตรง พร้อมทั้งจัดอบรมกรรมฐานด้วย
3. ด้านการพัฒนาชุมชน มีการตั้งมูลนิธิศึกษาพัฒนาชนบทขึ้น แต่ขาดเงินทุนและเทคโนโลยี ตลอดจนบุคลากรที่มีความสามารถ ฉะนั้น ควรมีการระดมเงินทุนเพื่อการใช้จ่ายภายในมูลนิธิศึกษาพัฒนาชนบท พร้อมทั้งต้องมีการพัฒนาบุคลากรภายในมูลนิธิและการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการพัฒนาผลผลิต เช่น พืชผักผลไม้ หรือสินค้าหัตถกรรม เป็นต้น ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น
4. ควรส่งเสริมและชักชวนให้ชาวชุมชน ได้เข้าร่วมในกิจกรรมและพิธีกรรมต่างๆ ทางศาสนาอยู่เป็นประจำ จัดกิจกรรมเพื่อการสงเคราะห์ประชาชนในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ จัดนิทรรศการและกิจกรรมงานวันสำคัญต่างๆ ทางพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมชักชวนให้ชาวชุมชนร่วมกันทำการพัฒนาบริเวณพื้นที่ภายในวัดให้ดูสะอาดอย่างเป็นประจำ
5. ควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมของวัดให้มีความสงบร่มรื่น เหมาะแก่การปฏิบัติธรรมหรือนั่งสมาธิ หรือเป็นที่พักแก่ผู้เดินทางมาทำบุญที่วัด มีการทำแผนผังเพื่อการปรับปรุงพัฒนาของวัดและชุมชนให้ประชาชนได้เห็นและนำตัวอย่างไปใช้กับชุมชน

บรรณานุกรม

- กรมการศาสนา. กองแผนงาน. (2540). **คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยพระราชบัญญัติกฎระเบียบ และคำสั่งของคณะสงฆ์ (หน้า 1)**. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา.
- Laser, (20 กุมภาพันธ์ 2558). **ประวัติวัดป่าดาราภิรมย์**. สืบค้นเมื่อ 26 กันยายน 2558, จาก <http://darabhirom.hypermart.net/discuss.html>
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). (9 สิงหาคม 2547). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. สืบค้นเมื่อ 26 กันยายน 2558, จาก http://www.84000.org/tipitaka/dic/d_item.php?i=172
- พระราชวรมนี (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). (2527). **บทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์**. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโกลนคี่ทอง.
- พินิจ ลาภธนานนท์. (2529). **บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.